

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 83/2010-35

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 3. júna 2010 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza v konaní o sťažnosti M. K., B., A. M., P., V. M., B., a Ing. D. M., B., zastúpených advokátkou JUDr. E. Ľ., B., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 23 C 19/96 v období po právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 85/04 z 2. júna 2004, za účasti Okresného súdu Trnava, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. K., A. M., V. M. a Ing. D. M. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a

základných slobôd postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 23 C 19/96 v období po právoplatnosti nálezú Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 85/04 z 2. júna 2004 porušené bolo.

1. M. K., A. M., V. M. a Ing. D. M. priznáva finančné zadostúčenie každému v sume 5 000 € (slovom päťtisíc eur), ktoré im je Okresný súd Trnava povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezú.

2. Okresný súd Trnava je povinný uhradiť M. K., A. M., V. M. a Ing. D. M. trovy konania v sume 1 441,04 € (slovom tisícštyristoštyridsaťjeden eur a štyri centy) na účet ich právnej zástupkyne JUDr. E. L., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 83/2010 z 18. februára 2010 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť M. K., A. M., V. M. a Ing. D. M. (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 23 C 19/96 (ďalej aj „napadnuté konanie“) v období po právoplatnosti nálezú Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 85/04 z 2. júna 2004.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia sú účastníkmi konania na strane žalobcov, ktoré začalo podaním ich žaloby na okresnom súde 7. februára 1996.

Ústavný súd už nálezom sp. zn. IV. ÚS 85/04 z 2. júna 2004 rozhodol, že základné právo sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru bolo postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 23 C 19/96 porušené, prikázal okresnému súdu konať v označenom konaní bez prietáhov a priznal im aj úhradu trov konania. Podľa sťažovateľov okresný súd v napadnutom konaní napriek príkazu ústavného súdu konať bez zbytočných prietáhov aj naďalej porušuje nimi označené práva, preto 9. januára 2010 podali ústavnému súdu ďalšiu sťažnosť, ktorou namietajú pokračujúce porušovanie svojich práv postupom okresného súdu.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. 1 Spr V/21/2010 doručeným ústavnému súdu 3. mája 2010, v ktorom okrem chronológie procesných úkonov k veci uviedol:

„Pokiaľ ide o moje stanovisko, z akého dôvodu došlo k prietahom v konaní v danej veci, tak treba priznať, že zákonná sudkyňa nepostupovala vo veci dostatočne razantne a nevykonávala efektívne procesné úkony smerujúce k meritórnemu rozhodnutiu vo veci. Na druhej strane treba podotknúť, že prietahy v konaní sú spôsobené aj samotnými navrhovateľmi, ktorí podávajú neustále doplňujúce návrhy, o ktorých je potrebné rozhodnúť, dvakrát žiadali o oslobodenie od súdnych poplatkov, o ktorých návrhoch rozhodoval prvostupňový súd a následne v dôsledku odvolania aj druhostupňový súd.

Ako vyplýva z horeuvedeného, aj v súčasnej dobe sa od novembra 2009 nachádza spisový materiál na Krajskom súde v Trnave, ktorý bude rozhodovať o odvolaní navrhovateľov, ktoré podali proti uzneseniu o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov.

Od posledného nálezú Ústavného súdu SR vec pravidelne kontrolujem, pričom podľa môjho názoru od r. 2008 sudkyňa koná vo veci plynulo, bez prietáhov.“

K vyjadreniu okresného súdu sťažovateľa zaujali stanovisko podaním doručeným ústavnému súdu 12. mája 2010, v ktorom sa okrem iného uvádza:

«Z označených úkonov predsedom súdu nevyplýva – čo nakoniec aj sám priznáva – že by snahou konajúceho sudcu bolo čím skôr vec meritórne a hlavne právoplatne skončiť, keď ani v súčasnosti nie je pripravená tak, aby mohol v dohľadnej dobe rozhodnúť.

Na strane druhej hľadať vinu u sťažovateľov, ktorí podľa predsedu súdu „... podávajú neustále doplňujúce návrhy, žiadajú o oslobodenie od súdnych poplatkov...“, je nenáležitá jednak preto, že títo účastníci len realizujú tie procesné úkony, ktoré im platný OSP ponúka na ochranu svojich subjektívnych práv /i/, a jednak preto, že okresný súd nepostupuje v prejednávanej veci dôsledne podľa ust. § 1, § 2, § 6, § 100 ods. 1, § 114, § 118 a § 119 OSP, ktoré prikazujú súdu konať tak, aby vo veci rozhodol v primeranej dobe, resp. bez zbytočných prieťahov. V tomto smere nesie zodpovednosť za doterajšiu celkovú dĺžku konania výlučne okresný súd, čo si mal priznať aj predseda súdu, ktorý zrejme robí len štatistiku neefektívnych úkonov konajúceho, resp. nekonajúceho sudcu.

V právnom štáte je totiž neprijateľné, aby po náleze ústavného súdu, ktorý okrem iného prikáže všeobecnému súdu konať bez zbytočných prieťahov, sa tento príkaz nerešpektoval a dokonca ignoroval bez toho, že by sa vyvodili aj patričné disciplinárne konzekvencie voči konkrétnemu sudcovi.

Ústavnému súdu sa tak opätovne dáva priestor, aby po preventívnom a akceleračnom účinku siahol výlučne na kompenzačný a saturačný účinok, ktorý je zrejme v týchto podmienkach najúčinnější prostriedok nápravy vo vzťahu k postihnutým osobám.»

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Z obsahu sťažnosti a zo súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 23 C 19/96 ústavný súd zistil tento priebeh a stav konania v období po 2. júni 2004, keď okresnému súdu vrátil súdny spis, ktorý mal zapožičaný v súvislosti s konaním vo veci sp. zn. IV. ÚS 85/04:

- sťažovatelia 25. augusta 2004 doručili okresnému súdu návrh na zrušenie jeho uznesenia z 26. mája 2000 „o odňatí oslobodenia od platenia súdneho poplatku

za odvolanie“ a „návrh o priznaní oslobodenia navrhovateľov v 1. – 4. rade od platenia súdnych poplatkov za odvolanie podľa uznesenia okresného súdu zo dňa 25. 9. 1997“,

- 13. septembra 2004 bolo okresnému súdu doručené odvolanie sťažovateľov proti uzneseniu okresného súdu z 10. augusta 2004,

- okresný súd 1. októbra 2004 vyzval sťažovateľov, aby v lehote 7 dní predložili riadne vyplnené a potvrdené tlačivá z dôvodu rozhodnutia o oslobodení od súdnych poplatkov,

- okresný súd uznesením z 8. novembra 2004 nepriznal sťažovateľom oslobodenie od súdnych poplatkov,

- okresný súd 26. januára 2005 predložil súdny spis spolu s odvolaním sťažovateľov Krajskému súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“),

- krajský súd uznesením sp. zn. 10 Co 20/05 z 31. augusta 2005 zrušil uznesenie okresného súdu z 8. novembra 2004,

- okresný súd výzvou zo 14. novembra 2005 žiadal sťažovateľov, „aby vyčíslili a špecifikovali pohľadávku a aby označili dôkazy, ktoré žiadajú vykonať“,

- okresný súd 20. novembra 2006 vyzval odporcu, aby sa vyjadril k veci,

- okresný súd 15. januára 2007 nariadil termín pojednávania na 15. február 2007,

- okresný súd na pojednávaní uskutočnenom 15. februára 2007 vyhlásil dokazovanie za skončené a pojednávanie odročil na 20. február 2007 z dôvodu vyhlásenia rozsudku,

- okresný súd na pojednávaní uskutočnenom 20. februára 2007 vyhlásil rozsudok, ktorým návrh sťažovateľov zamietol, dňa 14. marca 2007 bol daný pokyn na doručenie predmetného rozsudku právny zástupcom účastníkov konania,

- 20. marca 2007 bolo okresnému súdu doručené odvolanie sťažovateľov proti rozsudku vyhlásenému 20. februára 2007,

- 12. apríla 2007 bol súdny spis spolu s odvolaním predložený krajskému súdu na rozhodnutie,

- uznesením krajského súdu z 27. septembra 2007 bol zrušený rozsudok okresného súdu č. k. 23 C/19/1996-611 z 20. februára 2007 a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie,

- okresný súd 21. januára 2008 nariadil termín pojednávania na 18. marec 2008,

- okresný súd na pojednávaní uskutočnenom 18. marca 2008 vyhlásil rozsudok, ktorým návrh vo veci samej zamietol,
- 28. apríla 2008 bolo okresnému súdu doručené odvolanie sťažovateľov proti rozsudku okresného súdu z 18. marca 2008,
- okresný súd uznesením z 29. apríla 2008 vyzval sťažovateľov, aby v lehote 10 dní zaplatili súdny poplatok za odvolanie v sume 100 000 Sk,
- okresný súd 4. júna 2008 predložil krajskému súdu napadnutý spis spolu s odvolaním na rozhodnutie,
- 3. decembra 2008 bolo okresnému súdu doručené uznesenie krajského súdu sp. zn. 10 Co/160/2008, ktorým bol rozsudok okresného súdu z 18. marca 2008 zrušený a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie,
- okresný súd uznesením z 21. januára 2009 pripustil zmenu návrhu sťažovateľov,
- 4. februára 2009 bolo okresnému súdu doručené podanie sťažovateľov označené ako „*Žiadosť o zmenu sudkyne z dôvodu jej zaujatosti § 14 ods. 1 O. s. p.*“,
- okresný súd 11. februára 2009 predložil krajskému súdu spis na rozhodnutie o vznesenej námietke zaujatosti proti zákonnej sudkyňi,
- krajský súd uznesením sp. zn. 9 NcC/7/2009 zo 17. februára 2009 rozhodol, že zákonná sudkyňa nie je vylúčená z prerokúvania a rozhodovania veci,
- okresný súd 28. apríla 2009 nariadil termín pojednávania na 28. máj 2009,
- pojednávanie nariadené na 28. máj 2009 bolo z dôvodu práceneschopnosti právnych zástupcov účastníkov konania odročené na 23. jún 2009,
- okresný súd pojednávanie uskutočnené 23. júna 2009 odročil na 24. september 2009 z dôvodu nutnosti výsluchu predvolaných svedkov,
- pojednávanie uskutočnené 24. septembra 2009 bolo odročené na neurčito, pričom k veci budú pripojené súvisiace spisy Okresného súdu Piešťany sp. zn. 5 C/195/1997 a sp. zn. 11 Er/468/02,
- sťažovatelia podaním doručeným okresnému súdu 19. októbra 2009 predložili „*Potvrdenie o osobných, majetkových a zárobkových pomeroch na oslobodenie od súdnych poplatkov k spisovej značke 23 C/19/1996*“,
- okresný súd uznesením z 27. októbra 2009 nepriznal sťažovateľom „*oslobodenie od platenia súdnych poplatkov*“,

- 20. novembra 2009 bolo okresnému súdu doručené odvolanie sťažovateľov proti uzneseniu okresného súdu z 27. októbra 2009,
- 26. novembra 2009 bol napadnutý spis s odvolaním sťažovateľov predložený na rozhodnutie krajskému súdu.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Sťažovatelia zároveň namietali aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním vecí na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 druhej vety OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Pokiaľ ide o právnu zložitosť veci, predmetom konania na okresnom súde je nárok sťažovateľov na náhradu škody, ušlého zisku a vydanie bezdôvodného obohatenia z dôvodu neoprávneného užívania ich hnutel'ného a nehnuteľného majetku. Rozhodovanie o takýchto nárokoch patrí do bežnej agendy všeobecných súdov a podľa názoru ústavného súdu nevykazuje črty právnej zložitosti. Pri posudzovaní prípadnej skutkovej zložitosti prerokúvanej veci ústavný súd nezistil nič, čo by zakladalo dôvod kvalifikovať predmetné konanie ako skutkovo zložitú. K obdobnému záveru dospel ústavný súd už pri hodnotení

napadnutého konania podľa tohto kritéria aj vo svojom predchádzajúcom náleze sp. zn. IV. ÚS 85/04 z 2. júna 2004. Napokon na právnu ani skutkovú zložitost' nepoukázal ani okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti.

2. Správanie účastníkov konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v napadnutom konaní pred okresným súdom došlo k zbytočným priet'ahom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd konštatuje, že po vydaní nálezu sp. zn. IV. ÚS 85/04 z 2. júna 2004 nezistil také okolnosti, ktoré by bolo potrebné pripísať na t'archu sťažovateľov pri hodnotení priet'ahov v napadnutom konaní. Ústavný súd v uvedenej súvislosti nemohol súhlasiť s námietkami okresného súdu, podľa ktorých sťažovatelia mali prispieť k predĺženiu predmetného konania podávaním rôznych procesných návrhov, pretože podľa názoru ústavného súdu takýmto postupom sťažovatelia iba realizovali procesné úkony na ochranu svojich práv v súlade s Občianskym súdnym poriadkom.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu označených práv sťažovateľov, bol postup samotného okresného súdu. Aj keď v hodnotenom období po náleze ústavného súdu z 2. júna 2004 postupoval okresný súd v napadnutom konaní v zásade plynulo, podľa názoru ústavného súdu však toto obdobie bolo poznačené jeho neefektívnou činnosťou.

Ústavný súd v nadväznosti na to pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (obdobne napr. IV. ÚS 22/02, III. ÚS 103/09).

Krajský súd v hodnotenom úseku konania po 2. júni 2004 až trikrát zrušil rozhodnutie okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie z dôvodu závažných pochybení. Krajský súd v odôvodnení uznesenia sp. zn. 10 Co 20/05, 10 Co 21/05

z 31. augusta 2005, ktorým zrušil uznesenia okresného súdu z 10. augusta 2004 a 8. novembra 2004, okrem iného uviedol:

„Napokon ustanovenie § 43 ods. 2 O. s. p. ukladá súdu v uznesení, ktorým odmieta podanie navrhovateľa, ktoré by mohlo byť návrhom na začatie konania povinnosť uviesť, pre ktoré nedostatky podania, ktoré by mohlo byť návrhom na začatie konania, nebolo možné v konaní o danej veci pokračovať, ktorú náležitosť odôvodnenie uznesenia v zmysle § 167 ods. 2 O. s. p. podľa § 157 ods. 2 O. s. p. neobsahuje a preto je nepreskúmateľným.

Odvolací súd postupujúc podľa § 221 ods. 1 písm. c) O. s. p. zrušil uznesenie napadnuté odvolaním navrhovateľov, ktorým súd prvého stupňa odmietol ich podanie, ktoré mohlo byť návrhom pre jeho nepreskúmateľnosť pre nezrozumiteľnosť a podľa ods. 2 cit. ust. vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Po vrátení veci súdu prvého stupňa v prípade, že dospeje k záveru neúplnosti a nepresnosti podania navrhovateľov, ktoré by mohlo byť návrhom na začatie konania, vyzve navrhovateľov formou uznesenia k doplneniu alebo oprave podania, pričom musí uviesť ako treba opravu alebo doplnenie vykonať, t. j. v ktorých častiach je podanie nesprávne alebo neúplné a v prípade nedoplnenia alebo neopravenia predmetného podania v prípade postupu podľa § 43 ods. 2 O. s. p. v odôvodnení odmietnutia predmetného podania navrhovateľov musí svoj postup náležite v súlade s ust. § 157 ods. 2 O. s. p., ktorý sa primerane použije aj pre odôvodnenie uznesenia, najmä v čom bolo podanie navrhovateľov neúplné a nepresné, a pre ktorý z nedostatkov podania nemožno v konaní o danej veci pokračovať.

Súd prvého stupňa v druhom v poradí uznesení napadnutom odvolaním navrhovateľov nepriznal navrhovateľom oslobodenie od súdnych poplatkov.

Navrhovatelia návrhom na začatie konania podanom dňa 7. 2. 1996 si uplatnili právo na náhradu škody a zaplatenie náhrady za užívanie vecí odporcom a iné svoje nároky. Svoje nároky si uplatnili z dôvodu, že odporca neoprávnene užíva im vlastnícky patriace veci. V konaní navrhli navrhovatelia svoje oslobodenie od súdnych poplatkov z dôvodu, že ich pomery rozhodné pre oslobodenie od súdnych poplatkov sú rovnaké ako pri skoršom rozhodnutí súdu o oslobodení od súdnych poplatkov. Súd i napriek nepoznaniu dôvodov návrhu na oslobodenie navrhovateľov začal vo veci ich oslobodenia konať a aj rozhodol.

Z citovaných ustanovení vyplýva, že vzhľadom ku skutočnosti, že ustanovenia upravujúce uznesenie neobsahujú ustanovenie o obsahu odôvodnenia uznesenia, je potrebné primerane použiť ustanovenie o odôvodnení rozsudku. V danom prípade najmä je potrebné uviesť zistené skutočnosti rozhodné pre posúdenie dôvodnosti oslobodenia od súdnych poplatkov účastníka, ktorý oslobodenie navrhol, ustanovenie podľa ktorého súd rozhoduje o oslobodení a právne zhodnotenie skutočností zistených vykonaným dokazovaním. Súd prvého stupňa však uvedeným spôsobom nepostupoval, pretože neuviedol v uznesení, ktoré rozhodné skutočnosti považoval za preukázané a právne nevyhodnotil vykonaným dokazovaním zistené skutočnosti, t. j. ktoré majetkové pomery navrhovateľov a aká výška súdneho poplatku neodôvodňujú priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov.“

Krajský súd v odôvodnení uznesenia sp. zn. 41 Co/33/2007 z 27. septembra 2007, ktorým zrušil rozsudok okresného súdu z 20. februára 2007 vo veci samej, okrem iného uviedol:

„Z hľadiska hmotnoprávneho je záver súdu prvého stupňa, na ktorom jedinom postavil svoje rozhodnutie, že žalobcovia nepreukázali bránenie v užívaní nehnuteľností a hnutel'ných vecí žalovaným, predčasným, pretože napr. z rozsudku Krajského súdu v Trnave č. k. 10 Co 98/01-204 zo dňa 14. 11. 2001, ktorým bol potvrdený rozsudok Okresného súdu Piešťany č. k. 5 C 195/97-156 zo dňa 16. 10. 2000, vyplýva, že v spomínanom konaní žalovaným: A., s. r. o., R., a I., spol. s r. o., T., bola uložená povinnosť vypratať nehnuteľnosť zapísanú na LV č. 762 v katastrálnom území T., halový sklad súpisné číslo 353 nachádzajúci sa na parcele č. 1452/10, t. j. z uvedeného vyplýva, že dňa 14. 11. 2001 tieto dve obchodné spoločnosti halový sklad pravdepodobne aj užívali. Napokon súd prvého stupňa nevykonal dokazovanie, či pôvodný žalovaný, resp. novonavrhnutí žalovaní, alebo len niektorý z nich, bránil žalobcom v uskutočnení ich podnikateľského zámeru, resp. minimálne či neužíval niektorú z tvrdených nehnuteľností a hnutel'ných vecí protiprávne, čím mohla vzniknúť žalobcom škoda a bezdôvodné obohatenie. Právo na nájomné by žalobcom vzniklo len v prípade preukázania uzavretia nájomných zmlúv so žalovanými, ktorá skutočnosť doposiaľ v konaní nebola preukázanou. Skutočnosť, že žalobcovia v čase obhliadky dňa 18. 9. 1996 (č. 1. 127) mali kľúče od predmetných nehnuteľností, nedáva záver o tom, že aj pred týmto dňom mali prístup

do predmetných nehnuteľností a že im v užívaní nehnuteľností nebolo bránené. Súd prvého stupňa však v danej veci nevykonal takmer žiadne dokazovanie a svojím postupom v konaní tak odňal účastníkom možnosť konať pre súdom.

Odvolací súd postupujúc podľa § 221 ods. 1 písm. f) O. s. p. zrušil rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej z dôvodu, že súd prvého stupňa odňal účastníkom – žalobcom možnosť konať pred súdom svojím procesným postupom, pretože nerozhodol o navrhovanom pristúpení ďalších účastníkov na strane žalovaného a nevykonaním dostatočného dokazovania vo veci. Súčasne odvolací súd zrušil rozsudok aj v súvisiacom závislom výroku o práve na náhradu trov konania. V súlade s ods. 3 cit. ust. vec vrátil odvolací súd súdu prvého stupňa na ďalšie konanie a nové rozhodnutie vo veci, v ktorom rozhodne opätovne aj o trovách odvolacieho konania v zmysle § 224 ods. 3 O. s. p. “

Napokon krajský súd svojím uznesením sp. zn. 10 Co/160/2008 z 31. októbra 2008 zrušil aj druhý rozsudok okresného súdu z 18. marca 2008 vo veci samej, keď v odôvodnení okrem iného uviedol:

„Odvolací súd po preskúmaní napadnutého rozsudku (odôvodnenie obsahovo totožné s predchádzajúcim rozsudkom), ako aj celého obsahu spisového materiálu dospel k záveru, že súd prvého stupňa nezistil skutkový stav v rozsahu potrebnom pre vyhlásenie rozsudku (nedoplnil dokazovanie v zmysle názoru odvolacieho súdu vysloveného o. i. v ostatnom zrušujúcom uznesení, ako i jemu predchádzajúcich uzneseniach), pričom z obsahu napadnutého rozsudku navyše nemožno vyvodit', akými úvahami sa súd pri hodnotení dôkazov riadil, z ktorých dôkazov vychádzal, ktoré skutočnosti považoval za preukázané a ktoré nie, nie je tiež zrejmé, ako vec právne posúdil, keď súd prvého stupňa napriek jednoznačnému názoru odvolacieho súdu (viď uznesenie zo dňa 27. 9. 2007 sp. zn. 41 Co 33/2007, č. l. 662-666) bez akéhokoľvek doplnenia dokazovania s výnimkou stručného výsluchu žalovaného 2. vo veci opätovne rozhodol a svoje rozhodnutie odôvodnil úplne totožné ako v zrušenom rozsudku zo dňa 20. 2. 2007 (č. l. 614-616).

Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie postup súdu, ktorým sa účastníkovi konania znemožňuje realizácia procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva, pričom odňatie možnosti konať pred súdom je relevantné vtedy, ak išlo o postup nesprávny, uvažované z hľadiska zachovania postupu súdu určeného zákonom alebo

d'alšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a ak sa postup súdu prejavil v priebehu konania, a tiež pri rozhodovaní. Nezávislosť rozhodovania všeobecných súdov sa uskutočňuje v ústavnom a zákonnom procesno-právnom a hmotnoprávnom rámci. Procesno-právny rámec predstavuje predovšetkým princípy riadneho a spravodlivého procesu ako vyplývajú z článku 36 a nasl. Listiny základných práv a slobôd, ako aj článku 46 Ústavy SR. Jedným z týchto princípov predstavujúcim súčasť práva na riadny proces a vylučujúcim svojvôľu pri rozhodovaní je i povinnosť súdov svoje rozhodnutie odôvodniť (§ 157 ods. 1 O. s. p.), a to spôsobom zakotveným v ustanovení § 157 ods. 2 O. s. p. Z odôvodnenia rozhodnutia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na strane jednej a právnymi závermi na strane druhej. V prípade, ak sú právne závery súdu v extrémnom nesúlade s vykonanými skutkovými zisteniami alebo zo žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplývajú, treba považovať takéto rozhodnutie za rozhodnutie v rozpore s článkom 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ako aj článkom 46 Ústavy SR. Vzhľadom na to, že súd prvého stupňa napadnutý rozsudok neodôvodnil spôsobom vyplývajúcim z ustanovenia § 157 ods. 2 O. s. p., pretože z odôvodnenia rozsudku nevyplýva, ktoré skutočnosti považoval za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie dôkazy a ako vec právne posúdil, a teda napadnutým rozsudkom došlo k porušeniu práva účastníkov na riadny proces, pretože títo majú podstatne sťažené postavenie pri napadnutí rozhodnutia odvolaním práve vzhľadom na absenciu riadnych dôvodov rozhodnutia.“

Ústavný súd z uvedeného vyvodil záver, že okresný súd od rozhodnutia ústavného súdu (nález sp. zn. IV. ÚS 85/04 z 2. júna 2004), ktorý už vyslovil, že označené práva sťažovateľov boli okresným súdom v predmetnom konaní porušené, až dosiaľ nedokázal organizovať svoj procesný postup plynulo, no najmä efektívne tak, aby právna vec sťažovateľov bola čo najrýchlejšie prerokovaná a rozhodnutá (§ 100 ods. 1 prvá veta OSP) a aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň fyzické osoby obrátili s návrhom na rozhodnutie.

Ústavný súd ďalej konštatuje, že napadnuté konanie nie je ani po takmer 6 rokoch od nálezú ústavného súdu z 2. júna 2004 a ani po viac ako 14 rokoch od jeho začatia právoplatne skončené, pričom zbytočné priet'ahy v napadnutom konaní do roku 2008 priznal aj predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení k s'ťažnosti.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 23 C 19/96 v období po právoplatnosti nálezú ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 85/04 z 2. júna 2004 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Aj napriek zisteniu ústavného súdu, že došlo k porušeniu s'ťažovateľmi označených práv okresným súdom, neprikázal mu, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 23 C 19/96 konal bez zbytočných priet'ahov vzhľadom na to, že táto povinnosť mu už bola uložená nálezom sp. zn. IV. ÚS 85/04 z 2. júna 2004 (m. m. IV. ÚS 187/05, II. ÚS 96/06, IV. ÚS 45/07, IV. ÚS 99/07).

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť s'ťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovatelia žiadali aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia každému v sume 10 000 € z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti. Poukázali najmä na to, že je neakceptovateľné, aby napadnuté konanie napriek príkazu konať bez zbytočných prieťahov uloženému v predchádzajúcom náleze nebolo právoplatne skončené ani po 14 rokoch od jeho začatia.

Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu vedeného pod sp. zn. 23 C 19/96, ako aj na výrazne neefektívny postup od vydania nálezu sp. zn. IV. ÚS 85/04 z 2. júna 2004 a berúc do úvahy konkrétne okolnosti daného prípadu, najmä skutočnosť, že konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 5 000 € každému zo sťažovateľov za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov právneho zastúpenia sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku ich právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom advokátkou JUDr. E. L. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal pri prvých dvoch úkonoch z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2008, ktorá bola 695,41 €, a pri treťom úkone z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2009, ktorá bola 721,40 €.

Úhradu priznal za tri úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti a stanovisko k vyjadreniu okresného súdu) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), pričom výšku základnej sadzby tarifnej odmeny bolo potrebné v súlade s § 13 ods. 3 vyhlášky znížiť o 20 %, lebo ide o spoločné úkony pri zastupovaní „dvoch alebo viacerých osôb“.

Úhrada za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2009 predstavuje spolu s režijným paušálom (6,95 €) u jedného sťažovateľa sumu 99,67 € a úhrada za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2010 spolu s režijným paušálom (7,21 €) predstavuje u jedného sťažovateľa sumu 103,40 €. Úhrada za tieto úkony právnej služby u štyroch sťažovateľov zvýšená o DPH vo výške 19 % podľa § 18 ods. 3 vyhlášky a podľa § 27 zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov predstavuje celkovú sumu 1 441,04 €.

Ústavný súd zvyšnú časť uplatneného nároku týkajúceho sa trov konania sťažovateľom nepriznal.

Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. júna 2010